

ומביאה עתה הגמרא דיון בין רבי יוחנן לריש לקיש, לגבי קבורת מת מצוה בשבת, אם כי אין ענין זה נוגע לכאן, משום שבסוף הדיון תשאל השאלה שתהיה מיתת בית דין דוחה שבת, שהוא מהענין שלפנינו.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מקל וחומר מהעבודה של הקרבנות במקדש, שדוחה שבת.

ומה עבודה, שדוחה שבת — קבורת מת מצוה דוחה אותה, מלימוד מיוחד "ולאחתו", וכפי שמבארת הגמרא:

כדתניא: נאמר בתורה לגבי נזיר, שאסור לו להיטמא בטומאת מת, והוסיפה התורה לומר, שאפילו לקרוביו שמתו, הוא לא ייטמא.

ודנה הברייתא: אמר הכתוב לגבי נזיר [במדרב ו] "לאביו ולאמו, לאחיו ולאחתו, לא יטמא להם במותם".

"לאחתו", מה תלמוד לומר?⁽⁴⁹⁾ הרי מקרא זה מיותר הוא, לפי שכבר אמרה תורה "על נפש מת לא יבוא", ולא הוציאה את קרוביו מכלל האיסור, ולכן שואל התנא מה בא הפסוק המיותר הזה ללמדנו?

הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו, ולמול את

בנו, ששני דברים אלו חמורים הם, שחייבים כרת על ביטולם, ושמע שמת לו מת קרוב, יכול יטמא למתו ויהיה נדחה מקרבן פסח, או ידחה את מילת בנו כדי להתעסק בקבורת מתו?

אמרת "לא יטמא"!

יכול כשם שאינו מטמא לאחתו, כך אינו מטמא ל"מת מצוה", שהוא מת שאין לו קוברים?

תלמוד לומר "ולאחתו".

מלמד יתור הכתוב כי רק לאחתו הוא דאינו מטמא, על אף שהוא מצווה להיטמא לה אם לא היה נזיר, אבל מטמא הוא למת מצוה, על אף שבכך תבטל מצות קרבן פסח או מצות מילה.

ושאל ריש לקיש את רבי יוחנן: אם כן, שבת, שנידחת מפני עבודה, אינו דין שתהא קבורת מת מצוה דוחה אותה?

אמר ליה רבי יוחנן: רציחה, הריגת המחוייב מיתה בכית דין תוכיח, שדוחה את העבודה, שאם רצה הכהן לעבוד, והוא חייב מיתה, לוקחים אותו והורגים אותו, שנאמר "מעם מזבחי תקחנו למות"⁽⁵⁰⁾ ואינה דוחה את השבת.

ומ"לאחתו" נלמד על כך שאפילו יתבטל מפסח וממילה, בכל זאת יטמא למת מצוה.

50. ובתנאי שאינו עובד על המזבח, שאז ממתנים לו שיעבוד ואין לוקחים אותו להריגה מעל המזבח. רש"י

49. עיין ברש"י שמביא את דברי הספרי, שמ"אביו" לומדים שטמא הוא למת מצוה, "לאמו" בא ללמד שאם היה הנזיר כהן, שיש עליו שתי קדושות, בכל זאת הוא מיטמא למת מצוה, ו"לאחיו" בא ללמד שאם היה הנזיר כהן גדול, בכל זאת הוא מיטמא למת מצוה,

כדתניא: הבערה ללאו יצאת, דברי רבי יוסי.

רבי נתן אומר: לחלק יצאת. שיצאה הבערה להכתב בפני עצמה, כדי ללמד על שאר המלאכות, שחייבים קרבן חטאת על כל אחת בפני עצמה.

אלא, אמר רבא: תנא דבי רבי ישמעאל, המילה "מושבות" שבדברי הכתוב קשיא ליה, מה תלמוד לומר.

"מושבות" [בכל מושבותיכם], שאמר הכתוב, ללמד שינהג איסור הבערה בשבת בכל מקום, גם בחוצה לארץ, מה תלמוד לומר?

מכדי, הרי שבת חובת הגוף היא, ושמירתה אינה מכלל התלויות בארץ ישראל, וחובת הגוף פשיטא הוא שהיא נוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ. ואם כן, המילה "מושבות" דכתב רחמנא, למה ליה?

ועתה מביאה הגמרא את המשך דברי הברייתא:

משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד: לפי שנאמר [דברים כא] "כי יהיה באיש חטא משפט מות, והומת". שומע אני שימיתוהו בית דין בין בחול בין בשבת, מקל וחומר מעבודה, כדלעיל. והא מה אני מקיים [שמות לא] "מחלליה מות יומת" — בשאר מלאכות, חוץ ממיתת בין דין.

או אינו כן, אלא אפילו מיתת בית דין אינה דוחה את השבת. ומה אני מקיים "והומת" — בחול, אבל לא בשבת.⁽⁵¹⁾

אמר לו ריש לקיש: רציחה גופה תדחה את השבת, מקל וחומר: מה עבודה, שדוחה את השבת, רציחה דוחה אותה, שנאמר [שמות כא] "מעם מזבחי תקחנו למות".

שבת, שנידחת מפני עבודה — אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה?

אמר רבא: כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל שאין רציחה דוחה שבת.

דתנא דבי רבי ישמעאל: [שמות לה] הרי אמרה תורה בשבת "לא תעשו כל מלאכה", ובכך נכללו כל המלאכות, אם כן יש לשאול, מה שאמר הכתוב פסוק בפני עצמו למלאכת הבערה, "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", מה תלמוד לומר? מה פסוק זה בא ללמד?

ולפני שמביאה הגמרא את המשך דבריו, היא תמהה על שאלתו ותמהה על דבריו: וכי יש לשאול על דברי הכתוב הזה, מה תלמוד לומר?

והרי נחלקו תנאים במשמעות החידוש הנלמד מהפסוק הזה!

אי לרבי יוסי, בא הכתוב לחידוש גדול, שהבערה, ל"לאו" יצאת, היא באה לחדש שעל מלאכת הבערה בשבת אין חייבים מיתה אלא היא רק בעונש על עבירת איסור לאו.

אי לרבי נתן, הרי הבערה לחלק יצאת! לומר שחייבים על מלאכות שבת קרבן חטאת על כל מלאכה ומלאכה לחוד.

51. כי על הקל וחומר יש לפרוך, שקבורת מת מצוה תוכיח, שדוחה עבודה אך אינה דוחה

או אינו אלא אפילו בשבת?

דוחה אפילו קרבן יחיד, מקל וחומר:

תלמוד לומר "לא תבערו אש בכל מושבתיכם". וגם להלן בפרשת העונש של רוצח במוזיד או בשגגה, הוא [הכתוב] אומר: [במדבר לה] "והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיהם בכל מושבתיכם".

מה יום טוב, שנדחה מפני קרבן יחיד, אם א-17 נאמר שנדרים ונדבות קריבים ביום טוב, בכל זאת אין רציחה דוחה אותו. קרבן יחיד, שהוא דוחה את יום טוב, אינו דין שלא תהא רציחה דוחה אותו!

ולמדנו בגזירה שוה של "מושבות": מה, כמו "מושבות" האמורים להלן, בפרשת רוצח, מדובר בהן בעונש של בית דין, אף "מושבות" האמור כאן, על הבערה בשבת, מדובר בהם בעונש הנעשה על ידי בית דין.

הניחא למאן דאמר אין נדרים ונדבות קריבין ביום טוב, שקרבן יחיד אינו דוחה יום טוב, אפשר להעמיד את "מעם מזבחי" בקרבן יחיד שאינו דוחה לא שבת ולא יום טוב, ושפיר ישאר הקל וחומר.

ואמר רחמנא לגבי עונש הנעשה באמצעות הבערה במיתת שריפה בבית דין, (52) "לא תבערו אש בכל מושבתיכם".

אלא למאן דאמר נדרים ונדבות קריבין ביום טוב, שלפיו קרבן יחיד דוחה יום טוב, אי אפשר לדרוש את הקל וחומר, כי לפיו לא יתכן הפסוק של "מעם מזבחי תקחנו למות" — מאי איכא למימר?

אמר אביי: השתא, דאמרת אין רציחה דוחה את השבת — אין רציחה דוחה את העבודה, מקל וחומר;

אלא, אמר רבא [זו היא מסקנת דבריו]: בהכרח שהכתוב "מעם מזבחי תקחנו למות" עוקר לגמרי את הקל וחומר. כי לא מיבעיא למאן דאמר נדרים ונדבות קריבין ביום טוב, אי אפשר לדרוש את הקל וחומר, דהא לא מתקיים "מעם מזבחי" כלל, אפילו לא בקרבן יחיד.

ומה שבת, שנידחת מפני העבודה — אין רציחה דוחה אותה. עבודה, שהיא דוחה את השבת — אינו דין שלא תהא רציחה דוחה אותה:

ומקשה הגמרא: אלא הא דכתיב "מעם מזבחי תקחנו למות"?

אלא אפילו למאן דאמר נדרים ונדבות אין קריבין ביום טוב, שלפיו היה מקום לומר שהפסוק "מעם מזבחי" הולך על קרבן יחיד שאין בו את הקל וחומר, הכתיב "מעם מזבחי" — מזבחי המיוחד לי.

ומתרצת: החוץ לקרבן יחיד, דלא רחי שבת.

ומאי נינהו? תמיד, שהוא עיקר הקרבנות.

אמר רבא: אם באת לדרוש קל וחומר זה, יקשה לך כיצד נעמיד את הפסוק "מעם מזבחי תקחנו למות", כי לא תהא רציחה

52. איסור ההבערה אינו ב"שריפת" האדם, כי באדם החוטא עצמו לא נעשית מלאכת הבערה,